
Vergaderjaar 2017–2018

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1780

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 oktober 2017

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 16 oktober 2017.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 16 OKTOBER 2017

Iran

De Raad spreekt over de gezamenlijke EU-benadering ten aanzien van Iran in het licht van het aankomende besluit van de VS of Iran zich aan de afspraken van het nucleaire akkoord (het zogeheten *Joint Comprehensive Plan of Action*, JCPOA) houdt. Ook zal de Hoge Vertegenwoordiger (HV) de ministers op de hoogte brengen van de uitkomst van de bijeenkomst tussen Frankrijk, Duitsland, het VK, de VS, China, Rusland en de EU op 20 september jl. en marge van de Algemene Vergadering van de VN in New York, waar is gesproken over de implementatie van het JCPOA. Het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) heeft op 31 augustus jl. in het zevende kwartaalrapport wederom vastgesteld dat Iran zijn verplichtingen uit het nucleaire akkoord is nagekomen. Het nucleaire akkoord staat desondanks sinds het aantreden van president Trump ter discussie in de VS. De Amerikaanse president dient uiterlijk 15 oktober a.s. op basis van het laatste IAEA-rapport te beoordelen of Iran het akkoord implementeert en geen wezenlijke schending begaat. Op basis hiervan zal de VS nagaan of het opschorten van sancties in het kader van het JCPOA passend en evenredig is aan de maatregelen die Iran heeft genomen, alsook «essentieel voor de Amerikaanse veiligheidsbelangen». Deze laatste bepaling biedt de VS een opening de Iraanse rol in de regio mee te wegen in het nucleaire akkoord.

Het kabinet hecht eraan dat de EU zich in blijft zetten voor de volledige implementatie van het JCPOA en hierover eensgezindheid uitdrukt tijdens de Raad. Het akkoord is volgens Nederland een robuuste en verifieerbare overeenkomst die garandeert dat het Iraanse nucleaire programma alleen voor civiele doeleinden benut zal worden. Hierover is twaalf jaar onderhandeld en het heropenen van de onderhandelingen is wat Nederland betreft niet wenselijk. Het kabinet is van mening dat er geen geloofwaardig alternatief is voor deze overeenkomst. Daarnaast zet Nederland in op structurele – kritische – politieke dialoog tussen de EU en Iran over de opstelling van Iran in de regio, onder meer in Syrië en Irak, mensenrechten en de ontwikkelingen van het ballistische raketprogramma. Het raketprogramma is inconsistent met de oproep in VN Veiligheidsraad-resolutie 2231 om geen activiteiten te ondernemen met betrekking tot ballistische raketten die in staat zijn kernwapens te vervoeren. Deze zorgen blijven onverminderd groot. Activiteiten met betrekking tot ballistische raketten vallen echter buiten de reikwijdte van het JCPOA en dienen gescheiden van het nucleaire akkoord te worden besproken.

DPRK

De Raad zal zich buigen over de actuele politieke en veiligheidsontwikkelingen met betrekking tot Noord-Korea, mede naar aanleiding van de Noord-Koreaanse raketlanceringen in juli, augustus en september en de kernproef van 3 september jl. Ook de sanctieresoluties 2371 (5 augustus) en 2375 (11 september) van de VN-Veiligheidsraad, en de inspanningen in EU-verband om tot autonome restrictieve maatregelen te komen zullen aan de orde komen.

De Raad van 17 juli jl. bevestigde het EU-beleid van kritische betrokkenheid ten aanzien van Noord-Korea, door een combinatie van druk via sancties en andere maatregelen enerzijds en communicatie en open dialoog anderzijds. De Raad stelde tevens dat een duurzame vrede en denuclearisering van het Koreaanse schiereiland op vreedzame wijze moet worden bewerkstelligd. Deze uitgangspunten zijn wat Nederland

betreft nog altijd leidend voor de Europese inzet ten aanzien van Noord-Korea.

De meeste sanctiemaatregelen uit resoluties 2371 en 2375 van de VN-veiligheidsraad zijn reeds omgezet in EU-regelgeving en de laatste economische en financiële maatregelen uit resolutie 2375 zullen naar verwachting op 9 oktober a.s. volgen. Daarnaast werkt de EU mede op Nederlands aandringen aan aanvullende autonome restrictieve maatregelen, waaronder het toevoegen van personen en entiteiten op de sanctielijst en nieuwe economische en financiële sanctiemaatregelen. Deze sancties voorzien ook in een totaalverbod op termijn op Noordkoreaanse arbeiders in EU lidstaten, iets waar Nederland zich met succes voor heeft ingezet. Nederland dringt aan op spoedige aanneming van deze maatregelen.

Waarschijnlijk zal de Raad zich ook buigen over de vraag op welke wijze de EU, in overleg met de voornaamste regionale partners, het proces van de-escalatie kan ondersteunen, en hoe voorlichtingsactiviteiten en steun voor de volledige uitvoering van de VN-sancties door alle landen geïntensiveerd kan worden.

Turkije

De Raad zal spreken over de rol van Turkije in de regio en de mensenrechtensituatie in Turkije zelf. Turkije staat eveneens geagendeerd voor de Raad Algemene Zaken van 17 oktober (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1778). Beide discussies zullen plaatsvinden ter voorbereiding van de bespreking over Turkije tijdens de Europese Raad van 19–20 oktober. Voor Nederland is het belangrijk dat de Raad een eensgezinde boodschap afgeeft richting Turkije.

De Europese Raad zal mede op verzoek van Duitsland spreken over de betrekkingen met Turkije. Met Duitsland hecht Nederland daarbij aan Europese eenheid. Er bestaan ernstige zorgen over de verslechtering van de mensenrechtensituatie, de rechtsstaat en de stand van de bredere betrekkingen tussen Turkije en Europa. De regering verwijst naar het verslag van de Raad Algemene Zaken van 29 september jl., waar Nederland de Commissie verzocht een analyse te geven over deze ontwikkelingen en hoe deze zich verhouden tot de Kopenhagencriteria. Nederland zal opnieuw pleiten voor het opschorten van de pre-accessie-steun en is van mening dat eventuele onderhandelingen over de modernisering van de douane-unie afhankelijk zijn van verbetering van de rechtsstaat in Turkije. Nederland zet zich wel in om de communicatiekanalen met Turkije open te houden, juist ook om deze problematiek te bespreken en activiteiten te coördineren op het terrein van belangrijke dossiers als terrorismesamenwerking, regionale veiligheid en economische betrekkingen. Het kabinet maakt zich ook zorgen over de soms scherpe Turkse retoriek over het Koerdische onafhankelijkheidsreferendum. Er is alle partijen, inclusief de regionale actoren, veel aan gelegen om verdere escalatie rond het referendum te voorkomen. Kalmte en terughoudendheid zouden op dit moment de boventoon moeten voeren. Nederland heeft de zorgen hierover binnen de EU opgebracht en zal dit, indien nodig, blijven doen.

Mensenrechtenbeleid

De Raad zal spreken over het mensenrechtenbeleid van de Unie. Dit onderwerp stond geagendeerd voor de informele Raad Buitenlandse Zaken («Gymnich») in september maar werd wegens tijdgebrek uitgesteld. Naar verwachting zal de Raad een politieke discussie voeren over de toekomstige inzet van de Unie ten aanzien van mensenrechten, zowel bilateraal als in multilaterale fora. Nederland zal opnieuw benadrukken dat mensenrechtenbeleid een van de hoekstenen is van het Europees

buitenlands beleid, zoals ook beschreven in de *EU Global Strategy on Foreign and Security Policy*. Nederland zal tevens het belang van coherent en consistent gezamenlijk EU-optreden benadrukken, conform de prioriteiten van de beleidsbrief mensenrechten¹. Nederland zal dit aan de hand van relevante voorbeelden illustreren, waaronder de succesvolle Nederlandse inzet ten aanzien van de recente Jemen-resolutie in de Mensenrechtenraad. Daarbij kon mede dankzij Nederlands leiderschap en brede EU-steun een compromis worden bereikt om tot een internationaal onderzoek naar mensenrechtenschendingen in Jemen te komen. Tevens zal Nederland onder dit punt aandacht vragen voor de schrijnende situatie van Rohingya.

Overig (Myanmar, Venezuela)

Waarschijnlijk zal de Raad ook stilstaan bij de situatie in Myanmar en Venezuela.

Myanmar: Nederland zet zich ervoor in dat een eenduidige boodschap van de EU wordt afgegeven richting Myanmarese autoriteiten. Ook zet NL zich samen met andere lidstaten in om als EU en met andere partijen te streven naar een resolutie in de 3^e Commissie (sociale, humanitaire en culturele kwesties) van de Algemene Vergadering van de VN (eind oktober) waarin Myanmar wordt opgeroepen het geweld te staken, humanitaire toegang te verlenen tot kwetsbare groepen in Rakhine, daders van mensenrechtenschendingen te berechten, een veilige terugkeer van vluchtelingen te faciliteren en toegang te verlenen aan de *Fact Finding* Missie. Ten slotte zal Nederland zich in VN-verband inzetten voor de totstandkoming van een internationaal wapenembargo tegen Myanmar.

Venezuela: Nederland maakt zich samen met Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje en het Verenigd Koninkrijk hard voor bespreking van Venezuela tijdens de Raad. Vanwege de aanhoudende verslechtering van de rechtsstaat en de mensenrechtensituatie in Venezuela is Nederland samen met deze groep lidstaten voorstander van een discussie over gerichte individuele sancties (bevrozen van tegoeden en reisverboden) tegen personen die het democratische proces in Venezuela ondermijnen en van een exportverbod op repressie- en IT surveillancemiddelen. Nederland heeft hiertoe samen met deze landen actief aangedrongen op het voorbereiden van dergelijke maatregelen in EU-verband.

Verlenging SOPHIA

Het kabinet maakt van deze gelegenheid gebruik uw Kamer te informeren over de verlenging van het mandaat van de EU maritieme operatie EUNAVFOR MED Sophia. Op 25 juli 2017 verlengde de Raad via de schriftelijke procedure het mandaat van deze operatie tot en met 31 december 2018. De EU-operatie Sophia richt zich op het ontwrichten van de mensensmokkelnetwerken in het centrale Middellandse Zeegebied. De operatie heeft als ondersteunende taak het opleiden van de Libische kustwacht en draagt bij aan de uitvoering van het VN-wapenembargo op volle zee voor de kust van Libië overeenkomstig VN Veiligheidsraad-resoluties 2292 (2016) en 2357 (2017). De Raad besloot het mandaat van de operatie verder uit te breiden met informatie-uitwisseling over mensensmokkel en coördinatie met rechtshandhavinginstanties van de lidstaten, Frontex en Europol, met monitoring van de Libische kustwacht en met surveilleren tegen de oliesmokkel uit Libië overeenkomstig resoluties 2146 (2014) en 2362 (2017) van de VN Veiligheidsraad.

¹ Kamerstuk 32 735, nr. 78